

बुलढाणा जिल्हा, तालुका- सिंदखेडराजा 02 वाळू घाटांची सार्वजनिक लोक

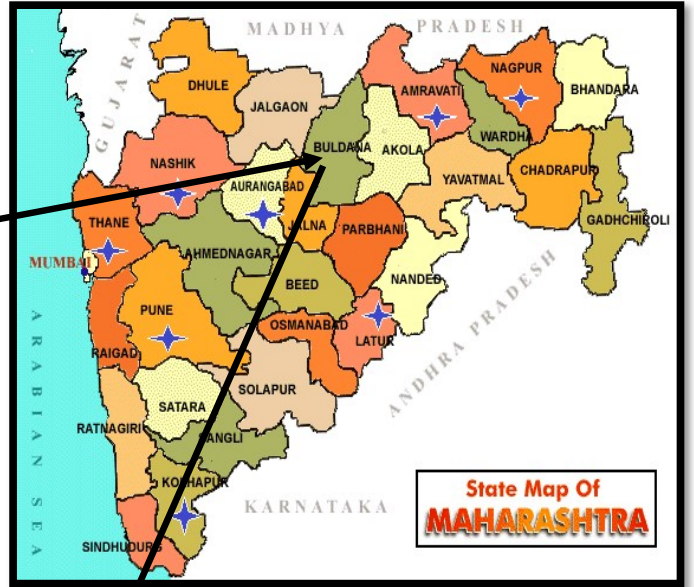
सुनावणी

कार्यकारी सारांश (मराठी)

परिचय :

- ❖ बुलढाणा जिल्ह्यातील सिंदखेडराजा तालुक्यात असलेल्या ०२ वाळू घाटांसाठी पर्यावरण मंजूरी मागितली आहे.
- ❖ महाराष्ट्र शासनाचे पत्र क्रमांक: संकिरण- 2019/P.K.01/Ta.K.3 दिनांक 3 डिसेंबर 2019 नुसार, 5 हेक्टरपेक्षा कमी खार्णीसाठी जनसुनावणी घेणे आवश्यक आहे.
- ❖ मे. जिल्हा खनिकर्म कार्यालय, बुलढाणा, महाराष्ट्र (महाराष्ट्र शासन)
 - ❖ Form-1M, PFR, EMP, RA, DSR मधील अर्ज, वाळूच्या ठिकाणांसाठी मंजूर खाण योजनांसह पर्यावरणीय मंजूरीसाठी सार्वजनिक सुनावणीच्या कार्यवाहीसह सादर केले जातील.

स्थान नकाशा

वाळूच्या ठिकाणांची यादी

क्र .	तालुका	वाळूघाटाचे नाव	लांबी (मीटर)	रूंदी (मीटर)	क्षेत्र (हे. आर.)	खोली	उपलब्ध वाळूसाठा
1.	सिंदखेडराजा	निमगाव वायाळ	४००	४०	१.६	२.१	११८७३
2.	सिंदखेडराजा	राहेरी खुर्द	३००	६०	१.८	२	१२७२१

१. **खाणकामाची पद्धत:** ड्रिलिंग आणि ब्लास्टिंगशिवाय ओपनकास्ट मॅन्युअल पद्धत. कुदळ, घमेला यासारख्या हाताच्या साधनांसह केवळ मनुष्यबळचा वापर केला जाईल. कोरड्या नदीपात्रातूनच वाळूचे उत्खनन केले जाते. रेती घाटातील रेतीचा अंदाज घेण्यासाठी पुढील प्रक्रिया अवलंबली जाते.

- ❖ रेती घाटाचे सीमांकन आणि बेंचमार्किंग 10m x 10m अंतराने केले जाते.
 - ❖ प्रत्येक ग्रीडमधील वाळूची खोली शोधण्यासाठी ऑजर ड्रिलरचा वापर केला जातो.
 - ❖ 10 mx10m ग्रिड पॅटर्नचा वापर करून रेती घाटातील छिद्रे तयार करण्यासाठी auger driller चा वापर केला जातो.
 - ❖ मापन टेप वापरून छिद्रांची खोली मोजली जाते.
 - ❖ सर्व रीडिंग घेतल्यानंतर नदीच्या रेती घाटाची सरासरी खोली मीटरमध्ये मोजली जाते.
२. आवश्यक यंत्रसामग्री / उपकरणे: हुकुम, घमेला, ट्रॉलीसह ट्रॅक्टर.
३. वाहतूक: ट्रॅक्टर ट्रॉलीद्वारे वाळूच्या ठिकाणापासून स्टॉकयार्ड आणि ग्राहकांपर्यंत.
४. पुनर्वसन: खनन केलेले क्षेत्र पावसाळ्यानंतर आपोआप भरले जाईल. नदीकाठच्या बाजूने आणि वाहतूक रस्त्यालगत वृक्षारोपण करण्यात येणार आहे.

५. पर्यावरण व्यवस्थापन योजना

- ❖ वाळू वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या कच्च्या रस्त्यावर वेळोवेळी पाणी शिंपडणे.
- ❖ ट्रॅक्टर ट्रॉली, ताडपत्रीने झाकलेल्या ट्रकद्वारे वाळूची वाहतूक.
- ❖ वाहतुकीदरम्यान रेतीची गळती योग्य प्रकारे अंतर सील करून रोखली जाईल.
- ❖ वृक्षारोपण नदीकाठी आणि वाळूच्या ठिकाणांजवळील मोकळ्या जागेवर केले जाईल.

2. आवाज नियंत्रण उपाय

- ❖ खाणकाम आणि वाळू वाहतूक फक्त दिवसाच केली जाईल.
- ❖ वाळू वाहतुकीमुळे होणारा आवाज अपेक्षित आहे, आवाज कमी करण्यासाठी वाळू वाहतूक करणाऱ्या वाहनांची वेळोवेळी देखभाल केली जाईल.
- ❖ वाळू वाहतूक करणाऱ्या वाहनांचा वेग नियंत्रित केला जाईल.

3. जल प्रदूषण नियंत्रण उपाय

- ❖ वाळू उत्खनन कोरड्या नदीपात्रातच केले जाईल.
- ❖ खाणीच्या खड्ड्याची खोली नदीच्या पाण्याच्या पातळीच्या वर ठेवली जाईल.
- ❖ नदीचे प्रवाह निष्क्रिय वाहिन्या बनवण्यासाठी वळवले जाणार नाहीत.
- ❖ नदीत वाहने धुण्यास मनाई असेल.
- ❖ खाणकामातून कोणतेही सांडपाणी निर्माण होणार नाही.
- ❖ कामगारांसाठी फिरती शौचालयांची तरतूद
- ❖ पावसाळ्यात खाणकाम टाळले जाईल आणि पुरामुळे वाळूचा साठा पुन्हा भरून निघेल.

4. जमीन पर्यावरण

- ❖ वाळू उत्खननामुळे कोरड्या नदीपात्रात तात्पुरते खड्डे निर्माण होतील, जे पावसाळ्यात पुन्हा भरले जातील.

- ❖ सुरक्षितता अंतर 3 मीटर किंवा नदीच्या रुंदीच्या 1/10 वा, यापैकी जे जास्त असेल ते नदीच्या काठाच्या दोन्ही बाजूंनी सोडले जाईल (“शाश्वत वाळू उत्खनन मार्गदर्शक तत्वांनुसार”).
- ❖ पॉलिथिन पिशव्या, ज्यूटच्या पिशव्या इत्यादी टाकाऊ पदार्थ नदीपात्रात राहू/सांडू दिले जाणार नाहीत.
- ❖ खाणकाम परवानगी उत्खनन क्षमतेपेक्षा जास्त होणार नाही.
- ❖ वृक्षारोपण नदीकाठी आणि जवळपासच्या मोकळ्या जागांवर विकसित केले जाईल.

5. हरित पट्टा विकास योजना

ग्रीनबेल्टचे स्थान	रेती घाटाच्या दोन्ही बाजूंच्या काठावर
लागवड करायच्या रोपांची संख्या	३००-९०० रोपे प्रति हेक्टर
वनस्पतींचे अंतर	3 मीटर ग्रिड अंतराल
प्रजाती निवडल्या	मूळ प्रजाती

वृक्षारोपणासाठी शिफारस केलेल्या झाडांच्या प्रजाती

वनस्पति नाव	स्थानिक नाव	महत्त्व
Azadirachta Indica	Neem	Neem oil & neem products
Tectona Grandis	Teak	Antibacterial, Antifungal, Antiulcer
Ficus Religiosa	Peepal	Medicinal use, Fruits & figs
Bambusa Vulgaris	Bamboo	Anthelmintic Anti-inflammatory, Astringent Properties

Madhuca Longifolia	Mahua	Acts as a Stimulant & cough relief
-----------------------	-------	------------------------------------

6. व्यावसायिक आरोग्य सुरक्षा व्यवस्थापन

- ❖ खाण चालकांना वैयक्तिक संरक्षणात्मक उपकरणे पुरवली जातील.
- ❖ सुरक्षा हेल्मेट आणि पादत्राणे, कान, डोळे आणि हात संरक्षण उपकरणांव्यतिरिक्त
- ❖ कामगारांसाठी डस्ट मास्क दिले जातील.
- ❖ खाण कामगारांसाठी पिण्याच्या पाण्याचा निवारा दिला जाईल
- ❖ खाणीच्या ठिकाणी प्रथमोपचार किट प्रदान केले जाईल.

7. निष्कर्ष

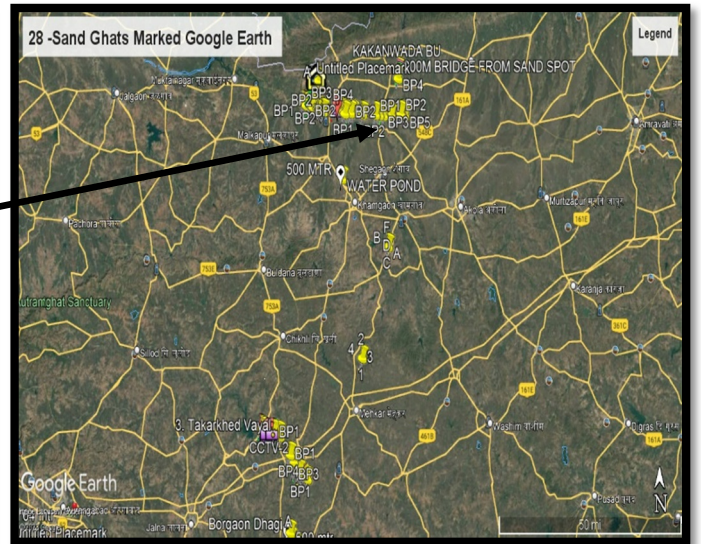
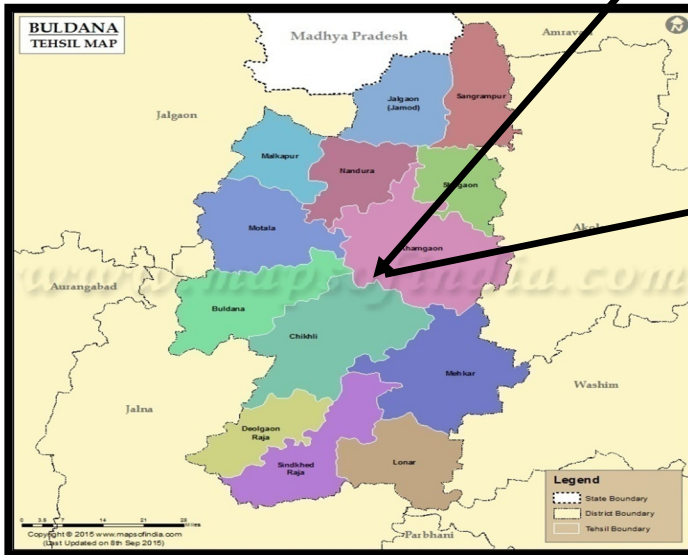
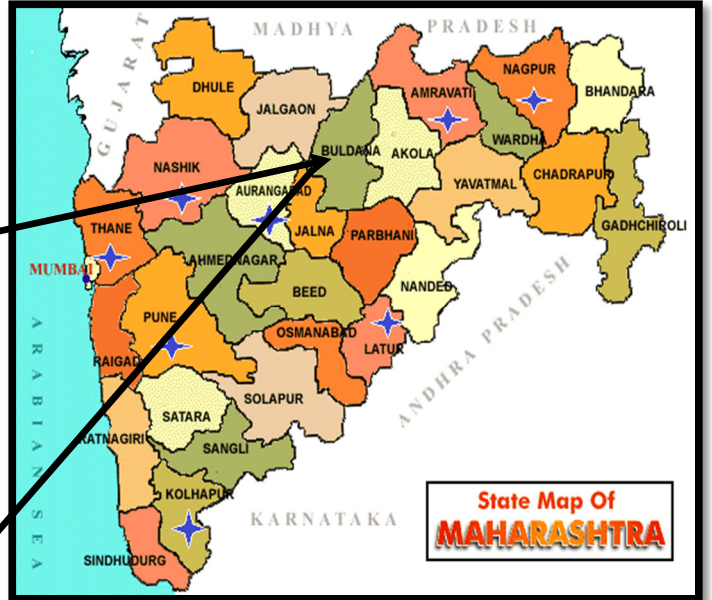
- ❖ बुलढाणा जिल्हयातील सिंदखेडराजा महाराष्ट्रातील 5 हेक्टर पेक्षा कमी असलेले ०२ वाळूचे ठिकाण आहेत, MoEF आणि CC मार्गदर्शक तत्वांनुसार B2 श्रेणीत येतात.
- ❖ खाणकामाच्या छोट्या प्रमाणामुळे खाणींचा पर्यावरणावर लक्षणीय परिणाम होण्याची शक्यता नाही आणि ते जवळपासच्या समुदायासाठी फायदेशीर ठरतील.
- ❖ प्रस्तावित प्रकल्पामुळे स्थानिक रहिवाशांना अप्रत्यक्ष रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.
- ❖ प्रस्तावित प्रकल्प सामाजिक पायाभूत सुविधा आणि क्षेत्राच्या सर्वांगीण विकासासाठी देखील सकारात्मक योगदान देईल.
- ❖ हवा, पाणी, आवाज, माती, घनकचरा व्यवस्थापन इत्यादी सर्व पर्यावरणीय समस्यांवर MoEF आणि CC मार्गदर्शक तत्वांनुसार हाताळले जाईल.

बुलढाणा जिल्ह्यातील, २७ वाळू घाटांच्या जनसुनावणीसाठी
कार्यकारी सारांश (मराठी)

परिचय :

- ❖ बुलढाणा जिल्ह्यातील देऊळगावराजा, सिंदखेडराजा, लोणार, नांदुरा, जळगावजामोद, संग्रामपूर, नांदुरा आणि शेगाव तालुक्यात असलेल्या २७ वाळूच्या ठिकाणांसाठी पर्यावरण मंजूरी मागितली आहे.
- ❖ महाराष्ट्र शासनाचे पत्र क्रमांक: संकिरण- 2019/P.K.01/Ta.K.3 दिनांक 3 डिसेंबर 2019 नुसार, 5 हेक्टरपेक्षा कमी खार्णीसाठी जनसुनावणी घेणे आवश्यक आहे.
- ❖ मे. जिल्हा खनिकर्म कार्यालय, बुलढाणा, महाराष्ट्र (महाराष्ट्र शासन)
- ❖ Form-1M, PFR, EMP, RA, DSR मधील अर्ज, वाळू घाटासाठी मंजूर खाण आराखडा योजनांसह पर्यावरणीय मंजूरीसाठी सार्वजनिक सुनावणीच्या कार्यवाहीसह सादर केले जातील.

स्थान नकाशा

वाळूच्या घाटांची यादी

Buldhana District Sand Ghat List Of the Year 2023-2024

Sr. No	Taluka	Name of Grampanchayat	Name of Sand Ghat	River Name	Khasara No / Gut No.	Proposed Sand Ghat in mtr.			Brass in quantity	Area in HA					
						Length	Width	Depth							
1	Deulgaon Raja	Takarkhed bhagile and deulgaonmahi	Takarkhed bhagile and deulgaonmahi -2	Khadakpurna	Takarkhed Bhagile Gut No. 18,19,20,23,24,31,32,333,34,35,36, 37,38,39	410	50	3	21731	2.05					
2		Digras bu	Digras bu		Khadakpurna						45, 450,449,448	400	40	3	16961
3	Sindkhed Raja	Pimpalgaon Kuda and Tadshivani	Pimpalgaon Kuda and Tadshivani	Khadakpurna	Pimpalgaon Kuda 121, 122, 123, 124, 125,126,141 Tadshivani 104, 107, 108 and 109	300	60	2	12721	1.8					
4		Devkhed-Pimpalgaon Kuda-Linga	Devkhed-Linga		Devkhed-3,4,7,19,20,21,26 Linga- 14,25,26,29,30,31						400	60	2	16961	2.4
5		Sathegaon	Sathegaon		Sathegaon Gut No. 9, 10, 11, 36, 35, 37						300	40	1	4240	1.2
6		Dusarbeed	Dusarbeed		290, 295 to 298						250	100	1.5	13251	2.5
7	jalgav jamod	Mahuli A	Mahuli	Purna	88	450	25	1.5	5962	1.1					
8		Mahuli B	Mahuli		20.21	255	40	2.9	10452	1.2					
9	shegav	Khatkhed	Dongargaon	Purna	72 to 79, 3 to 7, 80 to 88	680	15	3.6	12975	1.02					
10		Bhastan	Kalvad		Man	12, 14, 145, 147, 148	680	15	3.8	13696	1.02				
11		Kathora	Kathora		Purna	14, 15, 2, 3, 7, 8, 11, 12, 16, 17, 242, 243, 241	1120	15	3.3	19590	1.68				
12		Sagoda	Sagoda		Purna	1 to 5, 193 to 201, 206 to 210, 203, 215 to 218, 220, 222 to 224, 226 to 226	660	16	3.4	12686	1.05				
13	sangrampur	Khiroda	Khiroda	Purna	91 to 101,139,150,151	930	16	2	10515	1.4					
14		Bhavon	Bhon		Purna	28 to 40, 213 to 216	930	16	2	10515	1.4				
15		Paturda	Deoolgaon		Purna		530	20	2	7491	1.06				
16		Takali Pump	Takali Punch		Purna	10, 11, 13, 14, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 35, 36	920	15	2	9752	1.38				
17		Takali Pump	Aswand A		Purna	39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 53, 55, 57, 58	760	15	2	8056	1.14				
18		Kakanwada Bu	Bhuikhed		Vaan	2, 7, 9, 10, 4, 15, 16, 17, 18, 19, 49, 50, 51	840	12	2	7123	1.08				
19	Kakanwada Khu	Kakanwada Khu	Vaan	3, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 160, 161, 162, 163, 167, 168	850	12	2	7208	1.02						
20	Nandura	Patoda	Patoda	Purna	260, 269, 272, 273, 281, 282, 283, 284	400	25	0.5	1766	1					
21		Palsoda	Palsoda. A		Purna	10, 11, 12, 13, 14, 17	500	25	0.5	2208	1.25				
22		Palsoda	Palsoda. B		Purna	20, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 53, 54, 55, 56, 57	800	20	0.5	2826	1.6				
23		Jigaon	Jigaon		Purna	2, 83, 414, 415, 416	400	30	1.5	6360	1.2				
24	Takali Vatpal	Khedgaon - A	Purna	188, 187, 189, 185, 4, 12	340	30	1	3604	1.02						
25	Bhumrala	Bhumrala	Khadakpurna	472, 460, 462, 463, 464	800	30	2.5	21201	2.4						
26	Lonar	Kingaon Jatatu	Khaparkhed Lad - A	Khadakpurna	105, 92, 93, 94, 107, 109, 110, 117, 157, 158, 161, 163, 164, 165, 166, 167	245	45	2.5	9739	1.1					
27		Kingaon Jatatu	Khaparkhed - B		Khadakpurna	90, 89, 88, 87, 86, 85, 84	395	45	3	18842	1.77				

१.खाणकाम पद्धती

२.खाणकामाची पद्धत: ड्रिलिंग आणि ब्लास्टिंगशिवाय ओपनकास्ट मॅन्युअल पद्धत. कुदळ, घमेला यासारख्या हाताच्या साधनांसह केवळ अंगमेहनतीचा वापर केला जाईल. कोरड्या नदीपात्रातूनच वाळूचे उत्खनन केले जाते.

रेती घाटातील रेतीचा अंदाज घेण्यासाठी पुढील प्रक्रिया अवलंबली जाते.

- ❖ रेती घाटाचे सीमांकन आणि बेंचमार्किंग 10m x 10m अंतराने केले जाते.
- ❖ प्रत्येक ग्रीडमधील वाळूची खोली शोधण्यासाठी ऑजर ड्रिलरचा वापर केला जातो.
- ❖ 10 mx10m ग्रिड पॅटर्नचा वापर करून रेती घाटातील छिद्रे तयार करण्यासाठी auger driller चा वापर केला जातो.
- ❖ मापन टेप वापरून छिद्रांची खोली मोजली जाते.
- ❖ सर्व रीडिंग घेतल्यानंतर नदीच्या रेती घाटाची सरासरी खोली मीटरमध्ये मोजली जाते.

3. आवश्यक यंत्रसामग्री / उपकरणे: हुकुम, घमेला, ट्रॉलीसह ट्रॅक्टर.

4. वाहतूक: ट्रॅक्टर ट्रॉलीद्वारे वाळूच्या ठिकाणापासून स्टॉकयार्ड आणि ग्राहकांपर्यंत.

5. पुनर्वसन: खनन केलेले क्षेत्र पावसाळ्यानंतर आपोआप भरले जाईल.नदीकाठच्या बाजूने आणि वाहतूक रस्त्यालगत वृक्षारोपण करण्यात येणार आहे.

6. पर्यावरण व्यवस्थापन योजना

- ❖ वाळू वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या कच्च्या रस्त्यावर वेळोवेळी पाणी शिंपडणे.
- ❖ ट्रॅक्टर ट्रॉली, ताडपत्रीने झाकलेल्या ट्रकद्वारे वाळूची वाहतूक.
- ❖ वाहतुकीदरम्यान रेतीची गळती योग्य प्रकारे अंतर सील करून रोखली जाईल.
- ❖ वृक्षारोपण नदीकाठी आणि वाळूच्या ठिकाणांजवळील मोकळ्या जागेवर केले जाईल.

2. आवाज नियंत्रण उपाय

- ❖ खाणकाम आणि वाळू वाहतूक फक्त दिवसाच केली जाईल.
- ❖ वाळू वाहतुकीमुळे होणारा आवाज अपेक्षित आहे, आवाज कमी करण्यासाठी वाळू वाहतूक करणाऱ्या वाहनांची वेळोवेळी देखभाल केली जाईल.
- ❖ वाळू वाहतूक करणाऱ्या वाहनांचा वेग नियंत्रित केला जाईल.

3. जल प्रदूषण नियंत्रण उपाय

- ❖ वाळू उत्खनन कोरड्या नदीपात्रातच केले जाईल.
- ❖ खाणीच्या खड्ड्याची खोली नदीच्या पाण्याच्या पातळीच्या वर ठेवली जाईल.
- ❖ नदीचे प्रवाह निष्क्रिय वाहिन्या बनवण्यासाठी वळवले जाणार नाहीत.
- ❖ नदीत वाहने धुण्यास मनाई असेल.
- ❖ खाणकामातून कोणतेही सांडपाणी निर्माण होणार नाही.
- ❖ कामगारांसाठी फिरती शौचालयांची तरतूद
- ❖ पावसाळ्यात खाणकाम टाळले जाईल आणि पुरामुळे वाळूचा साठा पुन्हा भरून निघेल.

4. जमीन पर्यावरण

- ❖ वाळू उत्खननामुळे कोरड्या नदीपात्रात तात्पुरते खड्डे निर्माण होतील, जे पावसाळ्यात पुन्हा भरले जातील.
- ❖ सुरक्षितता अंतर 3 मीटर किंवा नदीच्या रुंदीच्या 1/10 वा, यापैकी जे जास्त असेल ते नदीच्या काठाच्या दोन्ही बाजूंनी सोडले जाईल (“शाश्वत वाळू उत्खनन मार्गदर्शक तत्वांनुसार”).
- ❖ पॉलिथिन पिशव्या, ज्यूटच्या पिशव्या इत्यादी टाकाऊ पदार्थ नदीपात्रात राहू/सांडू दिले जाणार नाहीत.

- ❖ खाणकाम परवानगी उत्खनन क्षमतेपेक्षा जास्त होणार नाही.
- ❖ वृक्षारोपण नदीकाठी आणि जवळपासच्या मोकळ्या जागांवर विकसित केले जाईल.

5. हरित पट्टा विकास योजना

ग्रीनबेल्टचे स्थान	लीज हद्दीच्या दोन्ही बाजूंच्या काठावर आणि नदीपात्राबाहेर हाऊल रोड
लागवड करायच्या रोपांची संख्या	५००-११५५ रोपे प्रति हेक्टर
वनस्पतींचे अंतर	3 मीटर ग्रिड अंतराल
प्रजाती निवडल्या	मूळ प्रजाती

वृक्षारोपणासाठी शिफारस केलेल्या झाडांच्या प्रजाती

वनस्पति नाव	स्थानिक नाव	महत्त्व
Azadirachta Indica	Neem	Neem oil & neem products
Tectona Grandis	Teak	Antibacterial, Antifungal, Antiulcer
Ficus Religiosa	Peepal	Medicinal use, Fruits & figs
Bambusa Vulgaris	Bamboo	Anthelmintic Anti-inflammatory, Astringent Properties
Madhuca Longifolia	Mahua	Acts as a Stimulant & cough relief

6. व्यावसायिक आरोग्य सुरक्षा व्यवस्थापन

- ❖ खाण चालकांना वैयक्तिक संरक्षणात्मक उपकरणे पुरवली जातील.
- ❖ सुरक्षा हेल्मेट आणि पादत्राणे, कान, डोळे आणि हात संरक्षण उपकरणांव्यतिरिक्त
- ❖ कामगारांसाठी डस्ट मास्क दिले जातील.
- ❖ खाण कामगारांसाठी पिण्याच्या पाण्याचा निवारा दिला जाईल
- ❖ खाणीच्या ठिकाणी प्रथमोपचार किट प्रदान केले जाईल.

7. निष्कर्ष

- ❖ बुलढाणा जिल्ह्यातील देऊळगावराजा, सिंदखेडराजा, लोणार, नांदुरा, जळगावजामोद संग्रामपूर, नांदुरा आणि शेगाव महाराष्ट्रातील 5 हेक्टर पेक्षा कमी भाडेतत्वावर असलेले 2७ वाळूचे ठिकाण लागू केले आहेत, MoEF आणि CC मार्गदर्शक तत्वांनुसार B2 श्रेणीत येतात.
- ❖ खाणकामाच्या छोट्या प्रमाणामुळे खाणींचा पर्यावरणावर लक्षणीय परिणाम होण्याची शक्यता नाही आणि ते जवळपासच्या समुदायासाठी फायदेशीर ठरतील.
- ❖ प्रस्तावित प्रकल्पामुळे स्थानिक रहिवाशांना अप्रत्यक्ष रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.
- ❖ प्रस्तावित प्रकल्प सामाजिक पायाभूत सुविधा आणि क्षेत्राच्या सर्वांगीण विकासासाठी देखील सकारात्मक योगदान देईल.
- ❖ हवा, पाणी, आवाज, माती, घनकचरा व्यवस्थापन इत्यादी सर्व पर्यावरणीय समस्यांवर MoEF आणि CC मार्गदर्शक तत्वांनुसार हाताळले जाईल.